

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf
Stane četrletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Na svoji zemlji svoj gospod!

Iz gospodarske rubrike našega lista naši čitatelji razbirajo poziv, naj posvečamo nalogom novodobnega gospodarstva čim večjo pažnjo. Če na eni strani naglašamo pravico naše kulturne svojstvenosti, ne smemo na drugi strani prezreti dolžnosti predvsem najožjega gospodarskega sodelovanja. Nočemo ostati Slovenci na kakem otoku, marveč kot lojalni državljani vršiti vso dolžnost, ki nam jo nova doba nalaga tudi v področju našega gospodarstva.

Novi položaj se bistveno razlikuje od nekdanjega. Kdo se je prej nekoč brigal za gospodarske težave dolin in občin, kaj šele za skrbi in težave zasebnih gospodarjev? V bivši javni upravi je bilo gospodarstvo nekaj pastorek, kateremu se je vsak rad izognil. Tako je gospodarstvo prej rastlo ali propadalo zgolj ob gospodarjevi osebni inicijativnosti ali malomarnosti. Narodno-socialistična država pa sedaj prikazuje tako vsestransko gospodarsko skrb, da se mnog gospodar do danes ni mogel znajti v novem času in je vedno še samo začuden opazovalec, seve v lastno škodo.

Narodni socializem ima svoj, do zadnje potankosti izdelan gospodarski načrt, ki obsega tako javno kakor tudi zasebno gospodarjenje. Ta načrt izvaja v takozvanih štiriletkah. Prva točka prve štiriletke se glasi: rešitev kmetijstva. Samo nekoliko pazljivosti je treba pri strokovnih govorih ali v strokovnih knjigah, da spoznaš, da hoče narodni socializem dvigniti vse gospodarstvo do najvišje dosegljive višine. Že kar zunanje delo mora vsakomur pasti v oči: gradbe nešteti cest, mostov, regulacije, izsuševanje, pogozdovanje, poseljevanje, novo stavbarstvo, vse to in še veliko več že zunanje dokazuje gospodarsko velikopoteznost narodnega socializma. V državi se dela, ogromno dela! Mesta se dobesedno prestavljajo, nova velika naselja nastajajo, mreža, modernih cest se gosti, promet vidno narašča, utrip gospodarskega življenja postaja vidno silnejši. Kdo si še more predstavljati čase, ko so morale naprimer občine prosjati za bore subvencije za popravilo in vzdrževanje svojih potov.

Najvidnejše je v državi delo za podvig kmetijstva. Najprej je narodni socializem stvoril strumno kmetijsko organizacijo, ji določil enotno vodstvo ter razgrnil delovni načrt, ki objema vse kmetijsko-gospodarske in kmetijsko-kulturne panoge od največjih nujnostih do najmanjših potankosti. S postavo o dednih kmetijah je stopilo v veljavo novo zemljiško pravo, po katerem so kmetije izvzete iz trgovine in kupčije. Novi tržni red je odstranil kmetovo zavisnost od vsakokratnih tržnih prilik, za producenta in konzumenta določa pravične cene ter skrbi za dobro razdelitev življenjskih potrebščin. Danes stoji vsak kmet pred stotero novimi nujnostmi in možnostmi: z državno pomočjo more svoje posestvo razdolžiti, gospodarstvo v vseh njegovih panogah izboljšati ter se posvetiti že pozabljenim ali še nepoznanim gospodarskim strokam. Država ima nedvomno pred očmi kmetijo, v katere službi stoji vsa moderna znanost in tehnika, kmetijo, ki se za svoj podvig in svojo utrditev poslužuje vseh možnih sredstev od električne sile preko strojev do umetnega gnajila in krmila. Še nedavno pa je bilo tako, da se je celo kmet sam branil pogledati v svoj hlev, obdeloval je svoje polje po stoletni izkušnji in načrtu, skrb za svoj gozd in svoje sadje je prepuščal večinoma materi-naravi, ekonomijo malega drobiža od čebel preko perutnine do zajcev pa omalovaževal do skrajnih meja. Časi gospodarske malomarnosti in omalovaževanja so sedaj minuli za vsakogar, ki je dodobra spoznal znamenja nove dobe.

Nedavno nam je dejal nek gospodar: Ali smo do danes res spali, da nismo videli tisočih možnosti izboljšanja in ureditve svojih kmetij? Ali pa so nas prilike zavajale bolj h politikastrstvu, h kritikam in drugim praznim „marnjem“, da smo celo že zamerili drugim brigo za naše zasebne gospodarske potrebe? Naš čas vpije kmetom: brigajmo se za naše kmetije s celim srcem in vso resnostjo, zgrabimo za roko, ki nam jo v pomoč proži drža-

va, zastavimo vse svoje sile, da bo naš dom spet nudil varen in dostojen obstoj našim družinam! Sam vodja države je dejal, ko je določil sanacijo kmetijstva kot prvo točko svojega gospodarskega načrta, da bo nova država ali kmetijstvo ozdravila ali pa bo z uničenim kmetijstvom poginila tudi sama. Danes mora veljati za nas kmete ena sama parola: zavijajmo rokave, pljunimo v roke in — na delo!

Nekdo nam je o priliki sličnega razgovora ugovarjal: Ja, potem pa bom moral prodati svojo materno govorico in svoj tisočletni slovenski svet. Naj mu velja sledeči odgovor: Res je, da se ponekod v krajih slišijo tudi slične vesti, ki begajo

ljudstvo in ga zadržujejo od intenzivnega gospodarskega pokreta. A voditelji države in narodnega socializma nikakor ne terjajo tvoje slovenske narodne zavednosti in narodne svojstvenosti kot nekake protiusluge! Najprej in najbolj je tvoja naloga, da kot zvest državljani Velike Nemčije sebi in svoji družini ohranjaš slovenski značaj in slovensko besedo! Le še bolj iskrena in bolj notranja bo tvoja državljanska zvestoba, če jo ukoreniniš v iskreno slovensko kulturnost in značajnost. Tvoja podvojena briga za gospodarski podvig kmetije pa bo koristna i tebi, tvoji državi in tvojemu narodu!

Pokr. vodje in ministra Klausnerja zadnja pot.

Država in stranka sta priredili nenadno premenu vodji koroškega odseka nar. soc. stranke in ministru Hubertu Klausnerju veličastno zadnjo pot. Na dan smrti še so pokojnikovo truplo prepeljali v Celovec in ga položili na mrtvaški oder, pripravljen v dvorani grbov v deželnem dvorcu. Skozi pet dni so se vrstile množice mimo črnega katafalka, kopicili so se venci, listi so objavljali življenjepis in spomine, nar. soc. voditelji omenjali pokojnikove zasluge za narodno-socialistično idejo, koroško vodstvo stranke je sprejemalo številna sožalja od vseh krajev.

V imenu slovenske narodne družine je naslovila Slovenska prosvetna zveza na koroško vodstvo nar. soc. stranke pismo sledeče vsebine: „Povodom nenadne smrti odličnega narodno-socialističnega borca, pokrajinskega vodje ministra Huberta Klausner-ja izreka Slovenska prosvetna zveza v imenu slovenske narodne manjšine pokrajinskemu vodstvu NSDAP. svoje globoko sožalje.“

Enakopravnost Hrvatov.

Novi šef jugoslovanske vlade Cvetković je minuli četrtek podal svojo težko pričakovano izjavo, v kateri je naglasil, da bo vlada posvetila vse svoje sile ureditvi hrvatskega vprašanja. Vlada se drži načela, da morajo biti Srbi, Hrvati in Slovenci enakopravni in enaki v svoji državi. Samoočebni umevno pa je, da morajo biti pri tem očitani državni ugled, javni red in mir. Na zunaj bo vlada nadaljevala dosedanje smer, vzdrževala bo dosedanja prijateljstva ter poglobila vse odnose. — Za predsednika skupščine je bil izvoljen bivši pravosodni minister Simonović, podpredsedniška mesta pa si delijo Slovenec, Hrvat in musliman. Jugoslovanska radikalna zajednica stoji strnjena za Cvetkovičovo vlado.

Nova vlada na Madžarskem.

Združeni madžarski opoziciji, na katero imajo židje velik vpliv, se je minuli teden posrečilo, da je strmoglavila vlado dr. Imredyja, ki je zastopal krščansko nacionalno politiko. Politični neprijatelji so mu očitali, da je bila ena njegovih prababic židovskega porekla. Novo vlado je sestavil dosedanj prosvetni minister Teleki, ki je izjavil, da bo zasledoval isto politično smer. Medtem ko pripravlja opozicija nove izpade, ostaja vladni tabor strnjen in odločen za obrambo dosedanje politične smeri.

Po 32 mesecih španske vojne.

Odpor republikanskega tabora vidno popušča, odkar so nacionalne čete svoje napade osredotočile na zadnje ostanke njegove fronte. V zakulisju španskega boja pa se vrši ostra diplomatska bitka za to, katera velesil bo imela večji vpliv na novega gospodarja Španije, generala Franca. Angleži poskušajo z denarjem, Francozi s političnim zavlačevanjem, Italija pa poudarja, da ostanejo njene čete v Španiji do končne ureditve nacionalne Španije. Vsekakor je očitno, da se bo tudi po končani vojni vršila borba za premoč v Španiji v političnem področju naprej.

Iz življenja in gibanja Nemcev v Jugoslaviji poročajo zagrebške „Novosti“ tole zanimivost: Na pobudo Kulturbunda je bila poslana skupina

Zadnja pot. Pogreb se je vršil minulo soboto. Nanj je dospel sam vodja in kancler Adolf Hitler ter številne druge osebnosti političnega življenja. V deželno mesto došla številna množica uniformirancev in civilnega prebivalstva je državnega poglavarja pozdravljala s tihim pozdravom dvignjene desnice. Kancler se je podal s kolodvoza v deželni dvorec, kjer so bili poleg pokojnikovih svojcev zbrani ministri in vodje. Po žalnem komadu je spregovoril minister Hess, nakar je kancler izkazal zadnjo čast svojemu borcu. Mesto se je poslovilo od pokojnega glavarja ob kamenitem mostu pri kanalu. Krsto na motorni lafeti je nato spremljalo nepregledno število vozov do behaskega pokopališča. Tam so spregovorili poslovlino besedo drž. komisar Bürckel, drž. namestnik Seyss-Inquart in vodja-namestnik Kutschera. Državni pogrebni akt sta zaključili državna in narodno-socialistična himna.

nemške mladine iz Putincev v novo ustanovljeno nemško šolo v Irigu na osemnedevni tečaj. Vodja tečaja je v tej mladini, ki se je že odtujila svoji narodnosti, vzbujal nemško zavest. Iriška mladina, ki je imela sličen tečaj, je kmalu po tečaju nastopila pred svojimi rojaki, zapela več nemških pesmi in priredila več nemških iger. — Iz tega malega slučaja je razviden veliki napor nemške manjšine v Jugoslaviji, da si pridruži vse svoje nezavedne rojake, ki so ostali Nemci samo še po svoji govorici.

Koliko je Nemcev na Madžarskem. Vodstvo nemške manjšine na Madžarskem je izvedlo zasebno štetje svojih pripadnikov in je našlo 648.000 Nemcev, ki so raztrešeni po vsej državi. Pri uradnem ljudskem štetju se je izjavilo za Nemce 478.000 oseb, ostale pa smatrajo Madžari za svoje pripadnike, ker odklanjajo nemške šole in bi radi čimprej postali Madžari.

Zanimiva razsodba o osebnih imenih Nemcev v državi. Nek bančni uradnik, ki je po narodnosti Poljak in po državljanstvu pristojen v Veliko Nemčijo, je dal novorojenčku ime Mičislav, Jurij, ter zahteval, da se vpišeta poljski imeni v rojstni register. Urad je njegovo zahtevo odklonil, nakar so se z zadevo bavila sodišča in je vrhovno sodišče razsodilo tako: Kot zastopa narodni socializem pravico nemškega naroda, spoštuje tujo narodnost in si je noče prikrojiti. Torej sta jezik in kultura nenemških narodnih skupin v Nemčiji zaščitena. Otroci nemških starišev morajo imeti nemška imena. Stariši pa, ki so in se priznavajo k drugi narodnosti, smejo svoje otroke tudi uradno nazvati v svojem jeziku. (Po „NS. Rechtsspiegel“, štev. 3. 1939.)

Kaj nasvetujejo Angleži glede Palestine. V Londonu zaseda konferenca židov in Arabcev ter rešuje palestinsko vprašanje. Angleška vlada je predložila načrt, po katerem naj bi se Palestina razdelila v židovski in arabski del. Samo določeno število židov bi se letno smelo naseliti v židovskem delu dežele. Osnova bi se palestinski parlament, v katerem bi imeli glavno besedo Arabci. Neodvisno arabsko državo pa vlada odklanja.

Papeževa zadnja pot. Ko je truplo pokojnega Pija XI. ležalo v cerkvi sv. Petra, so stotisoči izkazali zadnjo čast spominu rajnega poveljarja. Pogrebne slovesnosti so bile v grobnici pod velikim oltarjem, kamor so kardinali prenesli zemeljske ostanke. Truplo je bilo položeno v tri krste, ob prepevanju psalmov je bilo položeno v sarkofag poleg Pija X. Pogrebne svečanosti so prenašale številne radijske postaje. — Medtem se je pričel konklave, volitev novega papeža. Listi polnijo stolpce z ugibanji o nasledniku Pija XI.

Smrt petrolejskega kralja. V Hamburku so pokopali Deterdinga, vodjo enega največjih svetovnih podjetij. Deterding je bil najprej bančni uradnik, postal je nato ravnatelj nekih petrolejskih vrelcev, tekom dveh desetletij pa vodja petrolejske družbe „Royal Dutch Shell“, ki razpolaga s kapitalom nad 5 milijard mark ter nadzoruje nad 100 petrolejskih družb. Napovedal je bil boj drugemu petrolejskemu kralju, Rockefellerju, v tem boju pa tvegaval revolucije, pokolje in vojne, odstavljaj in nastavljal vlade in kralje. Po krvi je bil Deterding Nemec, po državljanstvu nizozemski podanik. Njegovo premoženje cenijo na milijardo mark.

Pomirjeni Balkan. Nemški listi poudarjajo, da predstavlja Balkan najbolj pomirjeni kos evropske celine. Izvzemši Bolgarije so vse balkanske države združene v balkansko zvezo, ki ima izrazito miroljuben značaj. Slednje dokazuje tudi uvod h balkanski konferenci, ki se je minulo nedeljo pričela v Bukarešti. Zadnja seja zveze je bila v sredo. Zastopani so bili štirje zunanji ministri, govorili so nedvomno tudi o pritegnitvi Bolgarije v zvezo.

Politični drobiž. V naši državi je bilo doslej zgrajenih 12.000 uradniških hišic, katerih gradnjo podpira država s posojili. — Kancler je krstil novo 40.000-tonsko bojno ladjo na ime „Bismarck“. — Vodja Nemcev na Češkem dr. Kundt pravi, da se je položaj nemške manjšine v zadnjem času znatno poslabšal. — 92,5% vseh glasov je dobila vladna stranka v Podkarpatski Rusiji. — Valonci v Belgiji so pričeli oster boj za popolno kulturno avtonomijo. — Italija namerava v Španiji graditi moderne ceste. — Angleška vlada in zbornica sta odobrili posojilo Čehoslovaški, ki bo služila podpiranju beguncev iz sedaj nemškega ozemlja Sudetov. — V Indiji so se spopadli muslimani in Indijci, pri čemer je bilo več desetih mrtvih in več sto ranjenih. — Listi poročajo o pospeševanju angleškega oboroževanja. — 25. februarja poseti Varšavo italijanski zunanji minister Ciano. — Poljaki so pričeli proti vodjem Ukrajincev sila ostro postopati. — Jugoslovanski državni proračun za leto 1939-40 znaša okroglo 13 milijard dinarjev in je za 762 milijonov dinarjev večji kot lanski. — Sovjeti hitijo z oboroževanjem na morju in so kupili v Ameriki več bojnih ladij. — Na sovjetskega maršala Vorošilova je bil nameravan atentat, a so ga pravočasno odkrili. Sledile so številne aretacije. — Kitajske čete so razbile japonsko fronto pri Hankovu, nakar so Japonci ojačili svojo obrambo. — Italijanska vlada je izvedla obširno preosnovo šolstva, ki naj vzgaja zrele ljudi in fašiste.

Domače novice

Manica:

V hribih.

„Bog daj, Liza, Bog daj! Presneto utrudi in zasope človeka ta razdrapani in strma pot do vas! Hribovci ste reveži, prav zares, reveži ste!“

„Mati, nikar nas preveč ne milujte. Tu gori na hribih imamo najboljši zrak, prahu nobenega in še kaj drugega hudega tudi ne. Zdravi smo kakor ribe in po naših potih, najsi bodo še tako robate, skačemo kakor srne!“

„Tako govoriš zdaj, ko si mlada in močna. Ko pa prideš v moja leta, oj, tedaj boš pa milo gledala tja doli po dolini, toda — prepozno bo, dekle! Saj pravim, sreča te išče, odloči se! Danes sem zadnjič tu glede tiste zadeve, da veš! Škoda mojih nog!“

„Mati, če ste prišli zastran tistega, potem je res škoda. Če ga ne maram, potem je pač vsaka pot zama!“

„Oj, ti prevzetnica, ali prav za prav neumnica si, pa še kakšna? Res je mož nekoliko v letih, je pa zato tembolj pameten. In bogat, bogat!... Denarja je prinesel iz Amerike, da lahko kupi vso vašo vas. Pa je ne mara, čemu neki! Saj je doli ob mestu sezidal hišico, ki je kakor škafica, okrog nje pa vrt, lep kakor sam paradiž. Saj pravim, nebesa bo imela, katera ga vzame!“

„Ej, mati, če je tako bogat, pameten, dober in ne vem, kaj še vse, potem mu res ne bo težko izbrati si ženo tam doli kje v njegovem obližju, ne pa tu v naših čereh!“

„Ne samo ene, deset na en prst, samo če jih hoče! Toda on je videl tebe in na oko si mu bila všeč. Potem je pa še pozvedel, da si pridna in poštena, pa mu je bilo dovolj. Za denar mu seveda ni mar, sam ga ima na pretek. Naročil mi je, naj te vprašam. Samo besedo reci, in jutri te pride snubit!“

„Ni ga treba, mati!“

„A tako! Potem je pa že res, da ti je sosedov Martin, ta neroda, ki niti ni prave pameti, zmešal betico. Potem ti ni pomagati. Prav je, da trpiš in garaš vse življenje! Pa zbogom!“

Med tem pogovorom, ki sta ga imeli stara potovka iz doline in krepko, zdravo hribovsko dekle Liza, je pa tamkajšnja sosedka, priletna Rotarica, bodrila svojega sina:

„Martin, le pogum! In tako lesen nikar ne bodi! Sicer sem z Lizo že jaz vse potrebno govorila in bom še, toda vprašati jo moraš tudi ti sam, že zaradi lepšega, veš!“

Sin, velika in trščata neroda, zagode:

„Saj je čas, mati!“

„Le obotavljaj se, le! Da se ti na vse zadnje res omoži. Ravno prejle sem spet videla potovko tam. Grem staviti, da ji je prišla ponujati tistega bogatega škrica iz doline. Martin, saj ne bo nič hudega. Ubogaj me in še danes pojdi!“

Martin iznova nekaj zamrmra, a tako, da mati to razume in je zadovoljna.

Zvečer pa se fant ojunači in gre snubit. Lizo dobi v hiši pri pospravljanju perila.

„Oho, Martin,“ zakliče dekle veselo, „kaj pa je tebe prineslo?“

Kakor bi bil vprašanje preslišal, se fant nekajkrat štorasto zaobrne in vrže oči na zapeček, kjer se suši koruza. Roke tišči v žepih in plaho reče: „Koruze imate pa precej, koruze!“

„Še več je je pri vas,“ se zasmije dekle. „Za koruzo je letos sploh dobra letina.“

Martin se za hip ozre v Lizo, nato pa urno povese oči k tlem. Široki obraz se mu zalije s krvjo in v silni zareži jecljaje izdavi:

„Liza! Naša mati pravijo, da bi se — da bi se — midva vzela!“

„Hahaha,“ se vnovič zasmije dekle. „Tako so rekli, praviš. Kaj pa ti, Martin rečeš na to?“

„Meni je prav, kaj bi tisto.“

„No, potem se bomo pa že pomenili. Sedi malo, sedi, da nam spanja ne odneseš!“

„Veš, Liza, vse drugo se kar z našo materjo pomenita! Zdaj moram domov, da pogledam še k živini. Pa lahko noč!“

In že je snubač zunaj pred vrati, kjer se globoko oddahne. Saj je padlo nočoj z njegovih pleč veliko breme, ki ga je več tednov težilo.

„Oh, oče, kako je boječ,“ potoži tisti večer Liza svojemu očetu.

„Čim bolj je boječ, tem laže boš živela z njim,“ jo poučuje oče. „Glavno je, da je fant priden. On je vse kaj drugega, kakor pa tisti napol škric tam v dolini. Martin je trden kmet, velik gruntar, naš sosed in vajeni smo drug drugega. Res je fant malo bolj počasnih misli, a verjemi, dekle, da bo on veliko boljši zate kakor pa kakšen pretkanec! Ta možitev je dobra, in če boš pametna, boš gospodarila grunt in Martina!“

*

Še tisto jesen se je Liza primožila na Martinov grunt.

In danes Liza pridno gospodari in gospodinji na svoji novi domačiji, zadovoljna s svojim možem, ki malo govori, veliko dela, v vsem se pa pokori ukrepom svoje žene.

Proti prepovedi slovenskih gospodinskih tečajev je S. P. Z. vložila priziv, v katerem navaja štiri točke: Slovenski gospodinski tečaji so vsikdar vzgajali slovenska dekleta k štednji in uporabljanju domačega pridelka v gospodinjstvu, poleg strokovne izobrazbe so gojili ljubezen do častitljive kmečke kulture in spoštovanje pred vsem domačim svetom. Ne more biti namen merodajnih voditeljev države in narodnega socializma ter državne kmetijske organizacije, da bi izključevali sodelovanje narodne manjšine pri podvigu naše domovine. — Rešitev priziva bomo priobčili.

Prepovedana pustna prireditve. Minulo nedeljo je nameravalo pliberško prosvetno društvo razvedriti svoje člane s pustno prireditvijo. Vest o nenadni smrti pokrajinskega vodja ministra Klausnerja je odbor takoj nato napotila, da je prireditve odpovedal. Krajevno vodstvo nar.-soc. stranke utemeljuje prepoved še z naslednjim ostavkom: „Sicer pa se društveniki v Veliki Nemčiji kot nemški državljani lahko zadostno kulturno udeležujejo v smislu navodil našega voditelja. Kulturno udeleževanje v slovenskem smislu naj raje prepustijo jugoslovanskim državljanom.

Podlistek

Svetozár Hurban Vajanský: Fran Albrecht:
Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.
(5. nadaljevanje.)

II.

Drzen načrt.

Poletno jutro se je svitalo nad Jablonovim. Solnčni žarki so se vprli ob bleščeča krila petelina, ki je krasil streho gosposkega dvorca in kazal smer vetru. Lastavice so že davno pričele čebljati. Zaspana dekla Marina je stopila skozi vrata, zazehala, zleknila se — okrog nje se je gnetla tropa kokoši, puranov in rac. Pes na verigi je prijazno zacvilil in legel pred svojo kočico k prazni skodeli.

Vrtno duri so se odprle. Skozi nje je stopila Ela v lahkem jutranjem krilu, nepočesana, lice ji je še gorelo od toplih blazinic. Bila je sveža, kot jutro samo: okrepčana s spanjem, nevzemirjena po vtiskih dneva, kakor prerojena. Ni lepšega trenutka za zdravo, pravilno razvito prirodo, nego trenutek ranega letnega jutra. Vsi naši živci so okrepčani s spanjem, zazibani v mir in ravnotežje. Sen je upokojil strasti, dal pozabljena mnogim neprijetnostim. Menim, da bi mi bili mehkejši, dobrotljivejši, milosrčnejši, ako bi zvečer več spali, zjutraj bolj zgodaj vstajali. Kajti zarana je naša misel pokojnejša. Dih prebujene prirode, čista

rosa, zmagoslavna svetloba, umikajoča se tema, to vse daje premoč svetlim, dobrim čuvstvom.

Ela je tiho zaprla duri in zbežala z drobnimi, urnimi koraki po stezici. Globoko je dihala vase sveži vzduh. Iz lip in jesenov se je oglašal jutranji ptičji spev. Veselo šepetajoč je šumel potok.

Pod košato lipo se je penila voda v majhnem vodopadu ter padala čezenj v neznaten tolmun. Nad vrtincem je obstala mladenka. Nevelika postrv je stala nepremično v prozorni vodi. Le z repom je narahlo migala semintja. Ela je pridržala dih in z naslodo gledala njen sloki hrbet, katerega rdečkaste pikice so trepetale v kristalni globini. Nepazna, gotovo še od spanja pijana, je mušica hotela preleteti globočino — in je pala v vodo. Kakor blisk je švignila postrv za plenom. Uboga mušica!

Kako vabi takšna čista voda! To je dokaz, da hrani človek v sebi kal hrepenenja po preroditvi, da tli v njem zatajena želja po čistoti. Eli se je zahotelo omočiti si vsaj noge v bistrem potoku. Ozrla se je naokrog: vse tiho. Sezula je čevljičke, snela nogavice. S palcem se je dotaknila valov — joj — kako to mrázi. Drugi poizkus ji je uspel bolje — že so se osmelili palčiki — že nadstopalo, njeno rožnato nadstopalo izmiva gorska voda. Skozi vodni kristal dvojno sije belina njenih nežnih nog. Nad glavo ji v razcvetli lipi brenče čebelice. Razpleteni plavi lasje padajo v bogati struji mladi devojki čez obraz. Veselje ji je ovladalo mlado dušo. Tako nadvse prijetno je sedeti na bregu, tako sladko pljuskajo vali k nje-

nim nogam. Kar zapela, zavriskala bi! Zdajci začuje za vodo korake.

Dvignila je glavo — nad ograjo se je pojavilo mlado moško lice.

Nožice so bliskovito izginile pod sivo krilce; presenečenje je iztrgalo devi vzklik iz ust.

„Prosim, nikar se ne ustrašite, gospodična,“ je bilo čuti prijeten glas, „nisem vedel — nisem mogel vedeti — sem že izginil.“

Eli je planila kri v lice. Miloš Holan se je skril za ograjo. Ela je urno obula čevljičke za razpokanim širokim deblom lipe. „Špijoniranje je prepovedano,“ je rekla z ostrim, skoro nelepim glasom, urejajoč si lase z obema rokama; „vidim, da niti doma nisem varna pred nepozvanimi očmi!“

„Gola resnica, gospodična,“ je zaklical Miloš. „Pravkar sem prenal nesramnega vrabca, ki je zijal na vaše krasno lice!“

„Jaz pa sem pregnala neposlušnega človeka, ki zija čez tuje plote.“

„In ta vrabec čivka tudi, da se visokorodne kišasonke (madžarski: gospodična) na odprtem polju ne oblačijo, kot bi bilo treba.“

„In ta človek je špijon in vsiljivec!“ je strupeno rekla Ela in curkoma so se ji vlije solze iz oči.

„Priznavam, kišasonka (to besedo je izgovoril z zlobnim poudarkom), da me je le nesrečen slučaj privedel sem. To se ne bo več zgodilo. Samo po polnoči se bom še drznil hoditi na naše staro pokopališče. Smem li prositi, kako naj se izognem nevarnosti, da bi vas znova ne srečal?“

(Dalje sledi.)

Če pa bodo nemški državljani take prireditve kljub temu izvajali, bom to naznanil vsled vzburjanja nevolje policijski direkciji. Jugoslovanski državljani lahko v svojem krogu prireajo take prireditve, toda — dobro si zapomnite — samo v svojem krogu. Krajevni vodja Sepp Krassnig.“

Izpred Zelenice. (Loiblthal — Brodi.) V minulemu letu smo imeli tri krste in dve poroki. Dvakrat se je pri nas oglasila smrt. Letos pa smo imeli že dva žalostna pogreba. V Celovcu je umrla v bolnišnici Elizabetink Pamževa Pavlina, tridesetletnica. Mnogo domačinov jo je spremljalo na njeni zadnji poti. Za njo najbolj žaluje njen oče. Čeprav je Pamž že 86 let star, ima še mladeniško lice in pridno hodi poldrugo uro daleč v dolino, da v cerkvi opravi svojo pobožnost. Vsi občudujemo častitljivega starčka, sočustvujemo z njim v njegovi žalosti in mu želimo še lepo vrsto zdravih let! — Zadnje mesece nas je vse skrbelo, kako bo z mladim Markijem Malle, ki je iskal ozdravljenja v celovškem zdravilišču za pljučne bolezni. Ko so zdravniki izgubili upanje, so dovolili, da se sme Marki vrniti domov. Še sam je prestopil prag domače hiše. Prišel pa je domov samo umret. Že tretji dan se je njegova blaga duša poslovila iz te solzne doline in odšla pred nami v nebeško domovino. Prijatelji so mu zapeli v slovo nežne žalostinke, polne tolažbe žalujočim staršem, sorodnikom in znancom. Dušni pastir je v Markijevem imenu govoril mladini: Ne pričakujte velike sreče od tega življenja. Človeško telo je kakor trava, ki danes zeleni in se jutri posuši, je kakor cvetlica, ki danes lepo cveti, jutri pa ovane. Mladenič, ki božjo voljo spolnjuje, bo hvaljen. Išcite v tem življenju veselje božjih otrok. Tega veselja smrt ne more pokončati, to veselje nadaljujejo vekomaj tisti, ki v Gospodu zaspijo... Nobeno oko ni bilo brez solze, ko so pevci zapeli, kakor bi se nam rajni Marki sam zahvalil: „Zahvalim vas prijatelji... Kadar prišel bo sodni dan, se bomo zopet videli!“ Marki je bil zelo nadarjen. Kadar ni bil na delu, se je pridno učil; skrbno je zbiral zlasti znamke; lotil se je celo angleščine s prav dobrim uspehom. Svoje versko prepričanje je razodeval z lepim krščanskim življenjem. In tako je, čeprav šele petindvajset let star, izpolnil mnogo let. Žalujočim staršem, bratu in sestrji naše prisrčno sožalje, rajnemu Markiju večni mir!

Ferlach — Borovlje. Čisto nenadoma je prišlo. Davčni urad, ki je bil že preko 50 let v Borovljah, so sedaj opustili, uradništvo pa je premeščeno v Celovec. Že pred leti so nameravali opustiti ta urad, vendar se je takrat ugodilo raznim protestom občine in drugih korporacij, da je ostala davkarija še v Borovljah. Posebnega pomena vendar ni več imela, saj so se vršili vsi predpisi kakor tudi plačila preko Celovca. V izpraznjene prostore se je sedaj nastanila finančna uprava. — Tudi več smrtnih slučajev imamo zaznamovati v pričetku tega leta. Dne 20. jan. je napravil samomor 38letni puškar Štefan Serajnik. Ustrelil se je v glavo in so ga našli v bližnjem gozdu. — Dne 23. jan. je bila pokopana Uršula Bergmann, stara 79 let. — Dne 7. februarja je umrla 78letna Lucija Michelič in dne 10. februarja Rupan Ogris, ki je umrl v ubožni obč. hiši v Podljubelju v 80. letu starosti.

Radsberg — Radiše. Mirno smo se uživali v nove razmere, sledeč navodilom naših izkušenih voditeljev in našega lista. V narodnem pogledu pa bi imeli danes mnogo tožb. Še danes gradimo samo na obljube, ki so nam jih dali govorniki pred glasovanjem, a ne čutimo njihovega uresničenja. — Gospodarsko čutimo novi čas. Semenski krompir iz rajha je prav dobro uspel. V jeseni smo dobili večjo podporo za popravo vaških potov, pri čemer smo tudi nekaj zaslužili. Obetajo nam v tekočem letu cesto, ki nas poveže s Celovcem. — Naše farno življenje poživlja lepo okrašeni božji hram. Mrtvaška in krstna knjiga pa oznanjata številke, da nas je lahko strah: 14 smrti in 8 krstov. Pred 100 leti je bilo pri nas ravno obratno. Med mrličji sta bila najstarejša Melanov in Gorijev oče, ki sta skupno dosegla 176 let. Porok smo lani imeli 6 in letos spet 2, da torej smemo upati na obilnejši mladi naraščaj. — Tudi novega župana imamo v osebi Tomaža Walter-ja, pd. Hribernika v Dvorcu.

Oberdörfel — Gornja Vesca. Najprej naj poročamo vesel dogodek. 23. m. m. smo spremljali pred poročni oltar podružnice sv. Lucije na Gori mladi par pd. mladega Lapuša in njegovo izvoljenko Mojcijo Ščedlino iz Kovič. Poročal je preč. g. Jože Štih iz Bilčova. Po poročnih obredih so se svatje zbrali v Petrovčevi gostilni, kjer so kuharice pripravile dobrih jedil, gostilničar pa izborno kapljico. Veselo je bilo, da smo pozabili vse težave. Novoporočencema obilo blagoslova in sreče v novem stanu! — Po našem listu „Koroškem Slovincu“ se nam toži vsikdar, kadar ga ni. Že šestkrat ni našel poti med nas, povprašanje na

pošti pa ne zaleže. Cel poštni okoliš Podgorje v Rožu ne dobiva lista. Prosimo upravo, naj čimprej osrbi odpomoč.

Smrt stare korenine. († Janez Kovačič, p. d. Andrej pod Jerbergom.) Kdo ni poznal velikega rodoljuba izpred Jerberga, 86letnega Andrejevega očeta? Še s sveta so odšli z nasmehom na ustnih. V soboto 4. t. m. so cepili drva, v noči na pondeljek so že morali poklicati šentiljskega gospoda župnika, da jim je podelil poslednje sv. zakramente. Kmalu navrh se je njihova duša preselila v nebeški raj. V sredo smo jih položili v naročje matere-zemlje, katero so obdelovali skrbno in vestno vse dni dolgega življenja. — Oče Andrej! Zaveden Slovenec in dober kristjan! Vsako nedeljo in vsak praznik je bil pri božji službi, med tednom pa neumorno na delu. Zato je bil čil in vesel do zadnjega trenutka. S kakšnim ponosom mu je njegov angel varuh prebiral pred prestolom Najvišjega njegovo knjigo življenja! Kakršno je bilo življenje, je bil njegov pogreb. Nebeško sonce je sijalo, nad 300 mož in ravno toliko žena ga je spremljalo, slavni šentiljski zbor pa mu zapel žalostinke na domu in grobu. Z besedo je jemal od rajnega slovo gospod župnik Hani Maierhofer. Rajni oče Andrej je bil vzoren rodoljub. Vsak dan je prebiral slovensko časopisje in knjige. Živo se je spominjal vseslovenskega shoda na Žopračah leta 1870, udeležil se 50letnice mašništva Andreja Einspielerja v Svečah, bil naročnik in sotrudnik „Mira“ od njegovega začetka l. 1883. V njegovi hiši je rasel znani narodnjak in šolnik Pavle Košir. Bil je rajni več gospodar, se bavil s čebelarstvom, lepo gojil sadje in bil sosedom s svojimi bogatimi izkušnjami na razpolago. Kako se je veselil lepega doma, ki ga je postavil in okusno okrasil njegov podjetni sin Francej! Tako je na najbolj praktični način vršil svojo zvestobo materi Cerkev, materi zemlji in svoji materni besedi. Večni mu mir! Andrejevim pa naše toplo sožalje!

Tudi za nas velja po vzorcu nar. soc. gesla „Deutsch sein heißt wahr sein!“:

Slovenec ljubi resnico!

Naša govorica nam razodeva resnico, da smo Slovenci!

† Blaž Pöck, pd. Mikula na Rutah pri Ločah. V sredo 8. t. m. je po daljši težki bolezni umrl sosesnik sloveče Mikulove kmetije nad starim gradom v Rutah pri Ločah. Na dan smrti sv. očeta Pija XI. se je zbrala na domu velika množica ljudstva, tja je prispel preč. g. M. Wornik, župnik pečniški, opravil obredne molitve in psalme ter vodil žalni kondukt v dolino. Na pokopališču je rajnemu govoril njegov farni predstojnik dr. Jože Ogris, ki je Mikulovega očeta primerjal Simeonu, kateri je blagoroval dan, ko je smel držati Odršenika v naročju, in je potem rad umrl. Po pogrebu sta bili dve sv. maši, med katerima je prepeval farni zbor primerne pesmi. — Rajni Blaž je bil rojen leta 1859 v Šentlipšu pri Ženeku. Po odsluženih vojaških letih je postal orožnik, se dal leta 1902 upokojiti ter se poročil z Alojzijo roj. Binter, posestnico lepe Mikulove kmetije. Tu je živel izključno Bogu, družini in zemlji. Njegov zakon je bil vzgleden in srečen. Bil je skromnega in ponižnega značaja, dober mož in vzoren oče. Dočakal je še osemdeseti rojstni dan in god svojega patrona sv. Blaža, sprejel Blažev blagoslov in teden navrh ugasnil. Zapušča ženo, tri sinove in tri hčerke. Naj bo oče Blaž blažen med blaženimi! Mikulovi družini naše toplo sočutje!

Koroški drobiž. V vasi Potok pri Rožeku so našli obešenega 35letnega moškega, ki je pred samoumorom sežgal osebne listine, da ni bilo mogoče ugotoviti, kdo in odkod je. — V Šmartinu na Dholici je nenadno izbruhnil požar v hišici Tomaža Vojta. Posestnik-starček, ki je prekoračil 70. leto, je še spal, ko je ogenj objel hišo. Medtem ko so stali ljudje naokrog, je nenadno planil z gorečo obleko na prosto. Zadobil je nevarne poškodbe in se nahaja v bolnici. — Dne 3. marca bodo v vsej državi šli svinje. — Do 1. marca je treba dunajskemu uradu Arbeitsamt, Wien, Berufsberatungstelle, prijaviti vse, ki so v času od 1. januarja 1935 do 31. januarja 1939 dovršili ljudsko, srednjo ali višjo šolo in nimajo rednega posla. Prijavne formularje izdajajo šolski vodje. — Pri Grebinju sta trčila skupaj dva avtomobila, pri čemer je bilo več poškodovanih. — Licencovanje žrebcev bo 2. marca v Beljaku, na Zilski Bistrici in v Šmohoru, 4. marca v Pliberku, Labudu in Velikovu ter v Celovcu. — Delavec Janez Gallob se je ponesrečil v kamnolomu pri Št. Lenartu pri Sedmih studencih. Kamenje mu je zdrobilo lobanjo. — Na Podkorenu pri Podkloštru so se stopli tam zaposleni delavci. Pri pretepu je nekdo odgriznil nos delavcu Janezu Nessmanu prav do korenine. — Državni komisar za cene je odredil

dalekosežno znižanje cen. — Šolar Jože Napečnik iz Trušenj si je pri igranju zlomil levo nogo. — V Železni Kapli se je ponesrečil 34letni gozdarski delavec Gregor Haberc. Hlod mu je zlomil desno nogo. — S kolesom se je poškodoval na vsem obrazu delavec Martin Drobeš iz Št. Lipša pri Ženeku. — V Celovcu bodo zgradili delavnico za letala brez motorjev. — V grajskem ribniku v Mohličah bi bil domala utonil 10letni Rok Zenkl. Pri drsanju se je udril led, mali je smuknil v vodo, njegovi tovariši pa so kričaje pobegnili domov. Dva posla Tašekove gostilne sta ga nato rešila. — V velikovškem okraju sta klicana k naborom letnika 1913 in 1919 in sicer v času od 3. do 9. marca.

Naša prosveta

Družina — hvaležno torišče prosvete.

Prosto po „Roditeljskem listu“ („Vzgoja v družini“ od dr. Stanka Gogale).

Kaj nam je dom? Lahko nam je slučajni prostor, kjer se shajamo, prenočujemo, hranimo. Lahko nam je toplo ognjišče, ob katerem se spehani in utrujeni grejemo in krepimo, ko črpamo novo ljubezen in novo veselje za delo. Najelegantnejši domovi so lahko prazni, če se njihovi člani samo slučajno srečavajo in si nimajo razum vsakdanjih stvari ničesar povedati. Revne bajtice pa so lahko polne domačnosti in mehke ljubezni. Ja, dom za more obstojati celo brez strehe in skupnega stanovanja, če so družinski člani medsebojno povezani z nevidno, duhovno družinsko vezjo.

Domač, ljubezni in obzirnosti poln dom je kakor cvetlična greda, ki brsti in poganja s sončnim žarkom v cvetje in sad. Otroci se počutijo doma pri očetu, materi in starejših bratih in sestrah varno spravljene, očetu in materi uhaja pri njunem težkem delu njuna misel v domači dom in ju teši in blaži. Odrastli sinovi in hčerke doživljajo še v lastnih družinah nekako domotožje, hrepenenje po nekdanjem domu, dobrih stariših in svojih mladostnih letih.

A biti mora umetnik, pravi življenjski umetnik, kdor hoče ustvarjati in podpirati družinsko življenje. Kako plehko zveni v družini stalna beseda o vsakdanjih skrbeh in težavah, o cenah in plačah, o kupu in prodajah! Kjer si vedo v družini tožiti samo svoje skrbi in si nudijo le svoja zabavljanja in svojo zagrenjenost, tam ni domačnosti. Navadno pride v takih družinah, da živijo vsi člani vsak svoje posebno življenje in jih družijo le še skupni obedi in odmori. Sicer pa rastejo vsak sebi in se medsebojno vedno bolj odtujujejo.

Družina je tedaj prava družina, če zajame svoje člane v vseh njihovih željah, stremljenjih in zmognostih. Nedvomno nudi družini zelo mnogo skupnosti in vzajemnosti složno versko življenje. Topla in prisrčna družinska molitev, dober verski običaj, pametni verski razgovori so lahko silovita družinska vez. Dotikajo se onega področja, ki sega do najglobljih kotičkov duše in srca. Veliko lahko nudi družini narodna kultura. Prebrana knjiga, igra, pesem in še razgovor o velikih vprašanjih življenja vodijo družinske člane v skupno slutenje in doživljanje lepote in resnice, po katerih kopni slehernikova notranjost. V tej zvezi naj še omenimo, kako je tudi močna narodna zavest lahko silna družinska vez. Le nekoliko se je treba v družini ozreti okoli sebe in videl boš, kako zeva in krvavi narodna rana celo na družinskem telesu. Materno govorico onečaščajo nelepe tujke, ne najzadnje grde kletve, mali rod jo samo še jeclja, mala ročica je nevajena slovenske pisave, misli ne najdejo slovenskih izrazov, jezik trga slovensko čtivo. Nenavadno številni odzivi malčkov na uganke „Mladega Korotana“ so naprimer glasen poziv, kako žejna so mlada srca lepote materne slovenskega sveta. Prav razveseljivo je, da postaja naš „Koroški Slovenec“ izrazito družinsko čtivo, ker gre v družini iz rok v rok, daje mnogo pobudo za razne razgovore in razmišljanja. Manj smo vajeni skupnega uživanja Mohorjevih knjig, ki spadajo v družinsko knjižnico. V njih je za celo leto dovolj gradiva za skupne interese vseh družinskih članov. Največ živi v naših družinah še naša vas s svojimi vsakodnevnimi dogodki, novicami in pripetljaji. Prav, če družinskega kramljanja ne ponižamo v navadne babje čenče in prazno obiranje vaščanov. So družine, ki so neredko ognjišča vaških preprirov in nemirov. So še druge, ki so stebri vaše složnosti in ljubezni.

Premalo je v nas sodobnikih veselja za ustvarjanje — tudi za družinsko ustvarjanje. Naša sebičnost je zelo iznajdljiva, da se umikamo celo neznamitnim žrtvam, ki jih terja oltar družinske skupnosti. Kriva temu je v veliki meri naša neukost, naša srčna plitkost. Tisti skrivnostni organ za globine življenja izgubljam, na površju dogajanj ostajamo. Zato se prazni tudi naše družin-

sko življenje in nas često pušča tujce v lastnih domovih. Tolikrat slišimo tožbo o otrocih, ki zabavljajo nad stariši, jih ne ubogajo in se jim smejejo. Ugled starišev ni zadeva ostre komande, osornosti in malenkostnosti. Le predobro čutijo otroci, v koliko živi družina v stariših. Sami pa so samo sad svojih družin. Tudi tista tožba o silnih kvarnih vplivih izven družine ni povsem zadosten zagovor otroške objestnosti in neposlušnosti. Dobri otroci najprej poslušajo svojega očeta in svojo mater, ker sta jim visoko nad vsemi drugimi, ki srečajo njihovo pot. To velja za otrokovo versko in narodno zavest še prav posebno!

Polnimo družine! Najhvalejše torišče prosvete je, narod in Cerkev je v malem, najvišja šola in jamstvo je za otrokovo srečno ali nesrečno bodočnost.

Škof dr. Rožman slovenskim fantom. O priliki neke večje fantovske prireditve je ljubljanski škof dr. Rožman imel nagovor na fante in je med drugim dejal: „Vsak ima pravico ustanoviti si družino. Cerkev vedno bolj poudarja, da mora vsak moški toliko zaslužiti, da si vzdržuje tudi svojo družino. Družina pa je združena tudi z žrtvami. Učiti se je treba žrtvovanja. Zaradi duševne priprave pa tudi zaradi gmotnih vprašanj vam pravim: Varčujte v teh letih, da bo družinska skupnost že imela ob sebi nekaj zalog. Varčujte z denarjem, varčujte s telesnimi in duševnimi silami. Le kdor stopi v zakon čil in ohranjen, more dati polno duševno in telesno življenje. Varčevanje z denarjem in telesom daje srečen zakon. Zaradi tega, fantje, živite tako, da boste nekoč zamogli ustanoviti družino, ki bo košček izgubljenega raja.

Na priziv proti razpustu slovenskega prosvetnega društva v Glinjah je sprejela Slov. prosv. zveza od državnega komisarja za društvene zadeve odgovor, da je razpust odredilo koroško deželno glavarstvo in zato komisar priziva ne more reševati.

Gospodarski vestnik

Nova ureditev starih hipotek.

V decembru je izšla postava, ki govori o plačilnem terminu starih zemljeknjižnih dolgov v Avstriji in v nemški Sudetski. Postava bistveno spreminja pravni položaj kmetov dolžnikov in jo torej v njeni glavni vsebini navajamo:

Katere hipoteke urejuje nova postava? Vse dolgove, ki so bili v Avstriji vknjiženi 13. marca m. l. ali prej. Nadalje dolgove, ki so bili sicer vknjiženi v zemljiško knjigo po 13. marcu, a sta se upnik in dolžnik dogovorila o vknjižbi pred omenjenim datumom. Postava pa ne urejuje dolgov, o katerih odplačevanju sta se upnik in dolžnik sama domenila po 13. marcu, pri čemer je važno, da sta govorila o odplačevanju kapitala. Izključene so nadalje tirjatve, ki so zapadle iz posebnega vzroka (ne odpovedi!) pred 24. decembrom minulega leta. Te tirjatve se upoštevajo po novi postavi samo v izjemnih slučajih, če je dolžnik vreden in potreben posebne zaščite.

Kaj pravi postava o odplačevanju? Hipoteke, ki jih urejuje nova postava, je moral upnik odpovedati po 24. decembru m. l. in sicer pismenim potom z odpovednim rokom vsaj 3 mesecev. Če zapade kapital na podlagi pogodbe ali pravil brez posebne odpovedi, ne sme upnik zahtevati izplačila v dveh slučajih: 1. Ako je kapital zapadel za to, ker upnik ni plačeval zanj obresti in je obresti plačal naknadno. V teh slučajih je odpoved brezpredmetna. 2. Ako je kapital zapadel vsled pripetljaja, ki je imel za upnika neugodne posledice, a so te spet odstranjene, je odpoved istotako brezpredmetna.

Kdor ne plačuje obresti — mu zapade vknjiženi dolg. Upnik sme svojo terjatev odpovedati brez odpovednega roka, če je dolžnik za več kot mesec dni zaostal s plačevanjem obresti in odplačilnega obroka ter če je zaostali dolg višji od svote, ki bi zapadla v preteku pol leta. Odpoved je razveljavljena, če dolžnik naknadno plača.

Kaj je veljavno po izdani odpovedi? Načelno je dolžnik dolžan, da svoj dolg bodisi iz lastnih sredstev ali s pomočjo predolžitve pravočasno odplača. Če ne more takoj plačati, mora upniku navesti svoj predlog odplačevanja. Ako upnik njegov predlog zavrne in se ne moreta zediniti, odloči okrajno sodišče. Sodišče mora biti obveščeno vsaj 6 tednov po odpovedi. Sodnik bo skušal doseči poravnavo, v negativnem slučaju bo odločil sam.

Kako bo sodnik odločeval? Sodnik lahko odredi takojšno plačilo ali plačilo v obrokih v času enega leta. Nadalje sme hipoteke spremeniti v odplačilne ali v neopovedljive hipoteke. Razveljaviti sme odpoved in jo za dobo 2 let izključiti. Pri brezobrestnih terjatvah lahko odredi obrestovanje s 4 oz. 5 procenti. Preložiti sme odplačevanje obrokov in obresti, ki izhajajo iz časa pred 24. decembrom m. l. Sodnik odloča tudi o tem, če hipoteka sploh spada pod novo odredbo in sicer celo v slučajih, če hipoteka niti ni odpovedana. Lahko odredi takojšno izplačilo dolga brez odpovedi. Končno sme prehodno preložiti vse zasilne eksekucije.

Kako je s pravnimi sredstvi in stroški? Proti razsodbi okrajnega sodišča je možen priziv tekom 2 tednov. O prizivu odloča deželno sodišče in za njim višje deželno sodišče. Stroške nosi oni, ki predlaga, razven če sodnik drugače odloči.

Za koga predvsem velja nova odredba? Načelno pride nova postava v poštev samo za kmete in poljedelce, ki niso prosili za razdolžitev. Vendar kmetom, ki so za razdolžitev zaprosili, nikakor ne kaže, da bi svoje prošnje preklicali, ker bi s tem izgubili ugodnost olajšanja plačevanja obresti, ki jo nova postava ravno izključuje.

O stricah in tetah na kmetiji. Neoženjeni bratje in sestre kmeta-posesnika so dostikrat pravi zaklad za kmetijo. Z gospodarjem in gospodinjo garajo in trpijo in nimajo za to čisto nobene odškodnine. Njihovega pomena se gospodar navadno zave še le tedaj, ko jih več ni. Tudi zakon o dedni kmetiji se izrecno ozira na pridne kmetove pomočnike in določa, da imajo vsi, ki na kmetiji delajo in žrtvujejo, pravico do oskrbe in stanovanja. Tudi po predaji mora ostati kmetija dom cele družine in mora skrbeti za vse svoje člane do tle, da si ustanovijo svoje lastne družine. Če pa bi tete in strici na kmetijah svoje bivanje zlorabljali in si naprimer lastili pravico odločevanja o gospodarstvu ali družini, poseže vmes sodnija za dedne kmetije in vpostavi potrebni red.

Naknadno gnojenje ozimine. Čim je zimsko žito pognojeno tako, da se njiva lahko še brez škode obhodi, naj bi posetvino še enkrat gnojili. Za kisle zemlje priporočajo Kalkammonsalpeter s čistim dušikom ali apneni salpeter z dušikom. Dobro poapnana zemlja pa rabi Ammonsulfatsalpeter z dušikom. Če je dobila njiva v jeseni premalo kalija, naj bi se sedaj dodal superfosfat. Če pa je bila dobro gnojena z hlevskim gnojem, naj so dodatki manjši. Glavno je: pravilna količina in dosti zgodnji čas. Uspeh naknadne gnojitve je presegnetljiv.

Tudi ovce moramo primerno krmiti. Pri ovcah se primerna krma izkaže kot prav hvaležna. Navadno jim pozimi dajemo slabše seno ali listje. Priporoča se večkratni dodatek otrobi ali vsaj nekaj oljnatih tropin. Živali potem boljše prezimijo in so za vigradno pašo dobro pripravljene. Tudi ovčji hlevi naj bodo naša skrb. Naj niso pretemni, mrzli, vlažni in poškodovani, kajti tudi ovca je občutljiva in za dobro nego zelo hvaležna. Njena rast je potem pospešena, volna finejša, meso užitnejše.

Za žične vspenjače, neobhodno potrebne za gorske kmetije, dovoljuje država posebno podporo. Država nudi poceni material, tako da pride meter potrebne žice posestnika komaj na 8 pfenigov. Posestniki z več kot 3 otroci uživajo še posebne ugodnosti. Prosilci se zavežejo, da bodo vspenjače ohranjali v dobrem stanju. Podrobnosti poizvedo interesenti pri krajevnih kmečkih vodjih.

Kmetijski delavci ne smejo iskati službe v rajhu, tako odreja posebna postava. Delovni uradi imajo nalog, da tozadevne prestopke strogo kaznujejo.

Elektrika je nevidni kmetov pomočnik, ki je v času pomanjkanja delovnih sil tem dragocenejši. Izmed 433.360 kmetij v Vzhodni marki ima približno 50 tisoč svoje elektro-motorje s skupno silo 178.140 PS. Za uporabo motorjev so seve potrebni kmetijski stroji, katerih se je v Vzhodni marki naštel leta 1934: 114.469 mlatilnih strojev, 18.592 trijerjev, 59.365 mlinov za zdrob, 131.864 posnemalnikov itd. V vrsti novih strojev priporočajo sedaj električne črpalke za vodo, parilnike, sušilnike, molzne stroje in druge. V najnovejšem času ima država veliko skrb za elektrifikacijo kmetijskega gospodarstva in nudi interesentom precejšnje ugodnosti. Več o tem povedo krajevni kmečki vodje.

Več krme iz zemlje! Pridelek njiv se je v zadnjem času izdatno dvignil, medtem ko ostaja pridelek travnikov domala nespremenjen. Zato svetujejo intenzivnejše travništvo. Slabi travniki naj bi se preorali v njive ali vsaj izboljšali, na njivah naj bi se gojile krmske rastline v večji meri, moč-

virnata tla naj bi se izsuševala. Zemlje na kmetijah je dovolj, treba je le najti pravi način obdelave in izboljšanja.

Saditvenega krompirja iz rajha bo letos več kot lani. Uvoz bo poskrbel poseben urad na Dunaju, zadrage in korporacije pa bodo prevzele razdeljevanje krompirja. Cena še ni znana, vsekakor pa bo krompir cenejši kot običajni.

Pridelek na hektar je različen, kakor so različne vrste žita in drugih sadežev. Rž da na hektar povprečno 17,5, ječmen 19,5, pšenica 20,5, krompir 140 meterskih stotov. Vlogo igra seve tudi zemlja in način obdelavanja. V glavnem pa je lahko razumeti, zakaj se v novejšem času v kmetijstvu daje prednost okopavinam kot so: krompir, koruza, pesa, sladkorna pesa itd.

Zanimivosti

Potresi.

Šibe potresa, reši nas, o Gospod! tako molimo v litanijah. Potem pa pozorno prebiramo poročila o potresih nekje na čilenskem ozemlju v Ameriki ali kod v Avstraliji. Komaj se vzdramimo, če še nas malce potrese, prve trenutke napravimo velike oči, pa kmalu pozabimo. To so naši predniki doživeli že kaj več.

25. januarja leta 1348 je bilo. Čez dan so šli Ziljani in okolišani tja dol do Beljaka svoja navadna pota. Nekam sumljivo pa so se ozirali za soncem, ki je še v opoldanski višini sijalo nekam rdeče-bledo. Tankočutnejši so čutili neko čudno premikanje pod seboj, pa mu niso našli pravega izraza. Le živina je bila ves dan hudo nemirna, krave so ob polnih jaslih mukale, konji nemirno tolkli s kopiti. Na površju Preseškega in Baškega jezera so se nenadno pojavile množine rib, kakršnih še niso nikdar videli. Baš je slonel oče Floriamund ob oknu podklosterskega samostana in se oziral za Dobračem, ko se nenadno zatemni nebo, iz daljav prihaja grmenje in tuljenje, zemlja se štrese, kot bi bil sodnji dan. Z višin se vsujajo ogromne množine skalovja, v trenutku je reka Zilja zajezena, koj navrh so zasute vse vasi od Šmerč pa preko Podkloštra in Brnce. Zilja grozeče narašča, njeno valovje hrumi v zaprašeni, kot v oblak zaviti dolini in jo napolni, da nastaja novo jezero. Blačani in gorjanci na Podkorenu se v strahu obračajo naokoli in z začudenjem zazrejo velikansko vdolbino v sivem Dobraču, ki stoji kot prej dostojanstveno in izgleda, kakor bi bil samo malce potresel svojo častljivo brado. Strašen je obračun naslednjega dne: Skalovje je zasulo 17 vasi, tri gradove in devet cerkva. Ni več Št. Janža, vasi Rokave, Most, Blata, Zadnjice, Zarja i. dr. Kar je pustilo skalovje, je porušil potres, ki ni prizanesel niti mestu Beljaku, katero je bilo do tal porušeno. Še daleč v poslopih zgornjerožanskih vasi in celo Kanalske doline so sledili posledicam silnega potresa. Pod Dobračem pa se je zbiralo vodovje, ki je segalo do zvonov šmerške cerkve. V starem rokopisu, ki so ga našli v monakovskem arhivu, so pozneje zasledili kratko poročilo, kako je pri nekem potresu gora Dobrač od zgoraj zasula 18 vasi z vsem živim drobižem vred, da je na zilijskih planinah „okamenelo 50 ljudi z živino vred in je postala kamen tudi neka dekla, ki je sedela ravno pri molži“. Nato pa so sledile kuga, lakota in smrt.

Odkod potresi? Učenjaki jih razlagajo kot posledice premikanja velikih grud, sestavljajočih zemeljsko skorjo. Čim bolj je skorja razkosana, tem številnejši so potresi. V glavnem sledijo dvema pasovima razdrapanje zemlje. Prvi se vleče od Srednje Amerike preko Atlanta v južno Evropo in Sredozemsko morje, odtod pa preko srednje Azije čez Tihi ocean. Drugi obdaja Tiho morje okrog in okrog. Tudi velja, da so gorate pokrajine bolj izpostavljene potresnim nevarnostim kakor prostrane nižine. Pri Dobraču so baje opazovali že celo stoletje pred potresom, kako se je večala razpoklina ogromne skale in treba je bilo samo malega sunka in skalovje se je odkrušilo. Nedvomno je bil čilenski potres neprimerno hujši, ker je samo premikanje zemlje porušilo cela mesta in pod razvalinami pokopalo nad 50.000 ljudi.

Blizu Skagena v severni Nemčiji so se minuli teden pojavile take množine slanikov, da so jih ribiči lovili kar z rokami in jih z lopatami metali v čolne. Lov je trajal celo noč in cel dan, bil je nadvse obilen. Sodijo, da so ribe prignali ob obalo neke vrste kiti, ki so slanike nagnali v tako gnečo.

Urednik: Dkfm Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. **Ljudska tiskarna** Ant. Machát & Co., Wien, V., Margaretenplatz 7.